

Hoe liefelijk zijn Uwe woningen

leerredenen en Toespraken

gehouden bij de opening van het kerkgebouw
der "Stichting ter instandhouding van het
Kerkgemeenschap ter verbreiding van
de Gereformeerde Waarheid
te Hendrik-Ido-Ambacht"
op 15 Februari 1952

*

UITGEVER DRUKKERIJ .CENTRUM.
H. I. AMBACHT

God, de grondvester van Zion.

Leerrede over Jesaja 14 vers 32:

“Wat zal men dan antwoorden den boden des volks?
Dat de HEERE Zion gegrond heeft, opdat de bedruk-
ten Zijns volks een toevlucht daarin hebben zouden”.

**Uitgesproken tijdens de avonddienst
van de Weleerw. Heer G. van de Breevaart
V.D.M. te H.I. Ambacht**

Zingen Psalm 84 : 5.

O God, Die ons ten schilde zijt,
En ons voor alle ramp bevrijdt, Aanschouw toch Uw gezalfde Koning.
Eén dag is in Uw huis mij meer,
Dan duizend, waar ik U ontbeer;
'k Waàr liever in mijn Bondgods woning
Een dorpelwachter, dan gewend
Aan d' ijd'le vreugd in 's bozen tent.

Votum.

Uit onze diepe, steile afhankelijkheid van U, dat onafhankelijke, eeuwige, volmaakte Goddelijke Wezen, breiden wij onze harten en handen uit tot de aanspraakplaats Uws heiligdoms, om van U te bidden om Uw Geest en genade in en onder ons. Dat U schenke dit samenzijn aan te vangen buiten onszelf, in de Naam van Uw lieve Zoon, voort te mogen zetten in Zijn kracht, en te besluiten met ootmoedige dankzegging. Daartoe zijn onze hulpe in de Naam des HEEREN, Die hemel en aarde geschapen heeft. Amen.

Zegengroet.

Genade, vrede en barmhartigheid worde u bij de aanvang ge# schonken en bij de voortgang rijkelijk vermenigvuldigd, van God de Vader, en van Jezus Christus, onze Heere, door de werking van God, de Heilige Geest. Ame n.

Zingen.

Zetten wij ons samenzijn voort door met elkander te zingen het 19de vers van Psalm 74 :
Beschouw, herdenk Uw vastgestaafd verbond;
Laat dat Uw hart tot ons in liefd' ontvonken;
Het land is vol van duist're moordspelonken,
Vanwaar 't geweld ons grieft met wond op wond.

Inleiding.

Wij hebben in het middaguur in beginsel stilgestaan bij de breuk van de kerk en hebben gezegd dat wanneer wij spreken over o n z e kerk wij tegen het Woord Gods zijn. Want toen we vanmiddag spraken over: "Hoe liefelijk zijn Uwe woningen, O HEERE der heirscharen," heb ik nog gezegd dat het in onze dagen zó is : o n z e kerk, onder welke naam ook. Indien wij een eigen boerderij hebben, een eigen huis of een stuk land. dan willen we daar geen ander in of op hebben. Als er een ander in ons huis zou komen. zouden we er voor strijden ten bewijze dat we eigendomsrecht hebben. Daarom, als we over ó n z e kerk gaan spreken, dan gaan we ruzie zoeken. En wij achten dat het algemeen spreken over o n z e kerk tot gevolg heeft dat het een huis der moordenaren wordt. Want daardoor gaat men vechten, ruzie zoeken. Vandaar: de breuk van de kerk. Ik heb tevens gezegd dat wij daar niet boven staan. Men behoort bedroefd te zijn dat wij hier zijn en zelfs nog deze plaats bezetten. Doch in het midden van de breuk der kerk houdt God toch Zijn Kerk nog in stand. Dat is niet o n z e kerk, doch het lichaam van Christus, daar Hij het Hoofd is van Zijn christengemeente.

Thans vragen wij voor een ander onderwerp uw aandacht. Maar vooraf wil ik dit nog zeggen. Toen we vorige week dachten over dit avonduur werd ons in herinnering gebracht onze oude leraar, die velen onzer wel gekend hebben : Van de Boogaard. die indertijd, jaren her, toen alles dreigde onder te gaan, menigmaal op de preekstoel herinnerd heeft aan Genesis 50, waar Jozef zeide: "Ik sterf. maar God zal u gewisselijk bezoeken." Wij stonden daar een ogenblik bij stil. Die man is gestorven nadat hij menigmaal benadrukt heeft: sterf ik, God zal u gewisselijk bezoeken. Bestaat dat bezoeken in een nieuwe, grote kerk? Neen! Dat bezoeken bestaat hierin dat Hij Zijn Koninkrijk uitbreidt en dat er zondaars toegebracht worden tot de gemeente, die zalig wordt. Toch heb ik er de laatste week meer dan eens over gedacht, en wel met reden. Laat me toe daar even iets van te zeggen.

We hebben Woensdag afscheid genomen van het oude gebouwen er toen iets van aangehaald. Het is misschien 20 jaar geleden, of iets korter, dat in de nood onzer ziel omtrent de gemeente en de plaats, waar we zijn, de HEERE ons beantwoordde met, onder andere: "Zegenende zal Ik u zegenen en vermenigvuldigende zal Ik U vermenigvuldigen."

Het heeft ons deze dagen zo klein gemaakt, als we bedenken wie we geweest zijn, daar we Zondagavond gesproken hebben over de text: "Laat ons onze wegen onderzoeken en doorzoeken, en laat ons wederkeren tot de HEERE." Doch God heeft Zijn weldadigheden vele gemaakt, en, zijn wij ontrouw geweest, Hij heeft bewezen de Getrouwe te zijn, Die nooit laat varen het werk Zijner handen. Wij zijn hierheen gekomen met de bede: "Laat Uw weldadigheid en trouw mij geduriglijk behoeden."

Nochtans hebben we dikwijls gedacht aan onze oude leraar, waar we Woensdagavond dan uitvoerig bij hebben stilgestaan; wat zijn werk geweest is, hoe hij onder ons geweest en gestorven is. In beginsel is waar geworden: sterf ik, God zal u gewisselijk bezoeken. Waarmee? Wel, toen Jozef zulks achterliet handelde hij over verlossing, uitkomst en redding. Aanvankelijk heeft God dat onder ons ook bewezen. Vandaar is er in mijn hart deze avond een wijle te spreken over dezelfde tekst, (hoewel het bij overlevering is wat ik gehoord heb) waarmee hij 42 jaar geleden het oude kerkgebouw in gebruik genomen heeft: Jesaja 14 vers 32, waar Gods Woord aldus luidt:

"Wat zal men dan antwoorden den boden des volks? Dat de HEERE Zion gegrond heeft, opdat de bedrukten Zijns volks een toevlucht daarin hebben zouden."

Voordat we daaróver spreken verenigen we ons tot gemeenschappelijk gebed.

Zingen we vooraf het 13de vers van Psalm 73.

Wien heb ik nevens U omhoog?
Wat zou mijn hart, wat zou mijn oog,
Op aarde nevens U toch lusten?
Niets is er, waar ik in kan rusten.
Bezwijkt dan ooit, in bitt' re smart
Of bange nood, mijn vlees en hart,
Zo zult Gij zijn voor mijn gemoed
Mijn rots, mijn deel, mijn eeuwig goed.

PREDIKATIE.

Aangezien er straks nog enige sprekers het woord zullen voeren, zullen we in het kort deze waarheid zoeken te openen.

We zeiden al, dat het zeer op ons gemoed gedrongen was om over dezelfde stof te spreken als waarmede onze vroegere, thans overleden, leraar het oude kerkgebouw in gebruik genomen heeft. Wij vinden in de voorgelezen waarheid, dat er een vraag gedaan wordt; eigenlijk wordt er niet bij gezegd welke vraag, maar wel, dat er gezegd wordt : "Wat zal men dan antwoorden den boden des volks?" Die vraag wordt beantwoord: "Dat de HEERE Zion gegrond heeft," enz. Die vraag heeft zeker een oorzaak gehad. Indien we straks met aandacht geluisterd hebben naar het laatste gedeelte van het voorgelezen hoofdstuk, hebben we gehoord: "Verheug u niet, gij gans Palestina! dat de roede die u sloeg gebroken is." Wij vinden, dat hier, volgens de kanttekening, gesproken wordt van de Filistijnen; dat zij zich verheugd hadden over de verbreking van het rijk van Juda ten tijde van Achaz, zodat het rijk van Juda dreigde onder te gaan. De Filistijnen verheugden zich, voor wie Juda te allen tijde een roede was, want door de eeuwen heen was er oorlog geweest tussen Juda en Israël enerzijds en de Filistijnen anderzijds. Ja, ook daardoor is openbaar geworden: "Het Zaad der vrouw zal de slang de kop vermorzelen," en dat zal duren zolang de aarde bestaat. De onbesneden Filistijn zal zich nooit kunnen verenigen met Juda, de Godlovers. Dus verheugden zich de Filistijnen over de vermeende ondergang van Juda. Doch nu gaat de profeet zeggen: "Verheugt u niet, gij Filistijnen, dat de roede die u sloeg gebroken is. Want hoewel gebroken, uit de wortel der slang zal een basilisk voortkomen, en haar vrucht zal een vurig vliegende draak zijn." Dat ziet in letterlijke zin op Hizkia, die bij vernieuwing de Filistijnen geslagen, ja, verslagen heeft. En niet alleen de Filistijnen, maar ook het leger van Sanherib, daar God het opgenomen had voor Hizkia en er 185.000 in één nacht versloeg.

Ik heb wel eens gelezen, dat de adem van een vurige, vliegende draak andere dieren doodt. Zo is het ook met Hizkia geweest. Hij was niet zo'n geweldig strijder. Er is nog een tijd geweest, dat Jeruzalem omsingeld werd en de ondergang zeer nabij was. Doch die man ging op in het huis des HEEREN, waarvan we vanmiddag nog zeiden: "Hoe liefelijk zijn Uwe woningen, O HEERE der heirscharen." Daar stortte hij zijn hart uit voor het aangezicht des HEEREN, en na een vurig gebed nam God het voor hem op en doodde 185.000 Syriërs in één nacht. Wij zullen daar niet verder over uitweiden.

Aan het einde van het hoofdstuk vinden we, dat er nieuwsgierigen waren, belangstellenden, die eens kwamen informeren. Ze worden genoemd: boden des volks. Wie die boden geweest zijn leert Gods Woord niet.

We zullen dan ook niets vaststellen. Het waren boden der volken, dus van andere volken, die, als belangstellenden, eens bij Hizkia kwamen vragen : "Wat is toch de reden, dat de Filistijnen geslagen zijn en het leger van Sanherib verslagen is?" Ze stelden een onderzoek in. Zion is altijd een voorwerp van belangstelling, haat of vervolging. Zion, toen het oude Israël, is in de Nieuw Testamentische bediening de kerk Gods; die vraagt altijd belangstelling.

Laten we nu eens overwegen, wat er wel gevraagd is. Gods Woord leert dat niet letterlijk, maar toch is er een vraag gesteld, waarop een antwoord gegeven wordt. We kunnen dat op deze gelegenheid overbrengen. Misschien zijn er vanavond wel mensen hier gekomen met een vraag; hetzij uit belangstelling, nieuwsgierigheid of minachting. Die vragen worden over het Zion Gods gedaan. Als die vraag uit minachting of bespottig gedaan wordt, zoals algemeen door de wereld en de godsdienst gebeurt, dan is er ook een antwoord. Want er staat op een plaats: "Het is Zion, niemand vraagt naar haar."

Er kan echter ook uit belangstelling gevraagd worden; dat zien we van de koningin van Scheba, die kwam om Salomo veel te vragen. Niet uit ijdele nieuwsgierigheid, maar uit werkelijke belangstelling. Het kan ook dat die vraag uit begeerte wordt gedaan. Wij lezen, dat, toen de bruid haar Liefste kwijt was, haar metgezellen haar een vraag stelden. "Wat is Uw Liefste meer dan een ander liefste o gij, schoonste onder de vrouwen? Wat is Uw Liefste meer dan een ander liefste, dat gij ons zo bezworen hebt?" Dan antwoordt de bruid: "Mijn Liefste is blank en rood: Hij draagt de banier boven tienduizend."

Wij mogen vragers altijd een antwoord geven om rekenschap af te leggen van de hoop, die in ons is. Er staat dat zij gaat zeggen Wie haar Bruidegom is, hetgeen tot gevolg heeft, dat de metgezellen doorgaan met vragen: "Waar is Uw Liefste heen gegaan, o gij, schoonste onder vrouwen? Waarheen heeft Uw Liefste het aangezicht gewend, opdat wij Hem met U zoeken?" Het zal een grote weldaad zijn, indien er onder ons zijn, die werkelijk uit de begeerte van hun ziel moeten gaan vragen gelijk de boden: "Dat Zion, waarvan hier gesproken wordt, wat is hun afkomst, hun oorsprong? Wie is hun Koning? Wat zijn hun wetten? Hun rechten? Hun inzettingen? Waar is hun reis heen?"

Verschillende vragen, die de belangstelling waard zijn. Want als er over Zion gehandeld wordt en de vraag wordt gedaan: "Wat is haar oorsprong?" dan is er een antwoord. En welk? Dat zij zichzelf voor Zion gehouden hebben, zelf gaan lopen zijn, zichzelf zalig gemaakt hebben? Neen! Dan vinden we, dat de HEERE Zion gegrond heeft. Dus de oorsprong van Zion ligt in God. Waar was die oorsprong? Wanneer is de HEERE Zion gaan gronden? Ik antwoord: In de stilte der eeuwigheid! Dáár is, in het eeuwig welbehagen van God en in de eeuwige verkiezing, het fundament gelegd van de zaligheid, van Zion. Waarom zeggen we dat? Om uit te sluiten alle mensenwerk; dus heeft de zaligheid zijn oorsprong uit het eeuwig welbehagen Gods: de HEERE heeft Zion gegrond. Al degenen, die zichzelf gronden in een historisch geloof, een dorre belijdenis, een zekere godsdienst, in hun eigen gerechtigheid en werkelijkheid, en zelf kunnen beginnen, die zijn tegen de waarheid Gods. Want, de zaligheid ligt vast in het eeuwig raadsbesluit, in de eeuwige verkiezing. Daarom zingt de kerk in Psalm 65 : "Welzalig, die Gij hebt verkoren, die G' uit al 't aards gedruis doet naad'ren en Uw heilstem horen, ja, wonen in Uw huis." Het antwoord op de vraag: "Wat is haar oorsprong ?" is: de vrije, soevereine, eeuwige zondaarsliefde; opdat degenen, die zalig zullen worden, eeuwige soevereiniteit in God zullen bewonderen en aanbidden.

Men kan ook vragen : "Wat is hun afkomst ?" Och, Zions afkomst is niet zo mooi. In Adam, in de staat der rechtheid, waren ze geschapen naar het beeld Gods; maar door onze diepe val in ons verbondshoofd Adam zijn we allen dood gevallen, dood in de zonden en misdaden en te enenmale onmachtig om onszelf te herstellen. Zo min Hiskia of het volk Israël macht hadden tegen meer dan 185.000 Syriërs, zo min heeft een in Adam gevallen mens macht tegen één zonde. En gevallen zijn we allemaal. Laat je toch nooit bedriegen dat een mens iets aan zijn zaligheid kan doen! Dat ontslaat echter niemand van z'n verantwoordelijkheid. God houdt Zijn recht om van ons te eisen volkomen gehoorzaamheid aan de wet. Ook op de vraag: "Wat is haar afkomst?" hebben we een antwoord. We lezen in Ezechiël 16 : "Als Ik bij u voorbij ging, zo zag Ik u, vertreden zijnde in uw bloed; en Ik zeide tot u in uw bloed: Leef". "Want geen oog had medelijden met u om u één van deze dingen te doen, om zich over u te erbarmen. Maar gij zijt geworpen geweest op het vlakke des velds, om de walgelijkheid van uw ziel ten dage toen gij geboren waart." Daar lagen we, in de walgelijkheid van onze afkomst. Mensen! dat is mijn en ulieder afkomst! ! Dat is onze staat in onszelf.

En dan zien we, dat de HEERE Zion gegrond heeft. Want: "Toen Ik u voorbij ging zag Ik u, en ziet, uw tijd was de tijd der minne." Dus het zalig worden gaat altijd uit van God. Hij is de Eerste en de Laatste. Daarom zeiden we: de afkomst is niet zo schoon; want wij lagen daar vertreden op het vlakke des velds, vertreden in ons bloed, en geen oog had medelijden met ons. Dan zien we wat God gaat doen. "Ik breidde Mijn vleugel over u uit en dekde uw naaktheid; ja, Ik zwoer u en kwam met u in een verbond, spreekt de Heere HEERE, en gij werd Mijne. Daarna wies Ik u met water en Ik spoelde uw bloed van u af en zalfde u met olie. Ik bekleedde u ook. "

Dus mensen, er moet hier in dit leven gekend worden, dat we krachtadig door de Heilige Geest bearbeid worden, dat we leren kennen dat wij de gezochten zijn.

We vinden in Psalm 68 : "Waarom springt gij op, gij bultige bergen? Deze berg heeft God begeerd tot Zijn woning; ook zal er de HEERE wonen in eeuwigheid." Wat was Zion? Wel, een bultige, kale, dode, onvruchtbare berg. En nu handelt God uit het eeuwig welbehagen. Hij gaat dat dorre Zion in Zijn verkiezende liefde oppakken en begeert het tot een woonplaats, waarvan we vinden in Psalm 132:

Want Sion is van God begeerd,
't Wordt met Zijn woning hoog vereerd;
"Hier," sprak Hij, Die het al beheert,
"Hier zal Ik wonen naar Mijn lust;
Hier is in eeuwigheid Mijn rust."

Och, die afkomst is niet zo schoon. Doch nu is de liefde Gods geopenbaard in Christus Jezus.

Men kan ook vragen: "Wie is hun Koning?" Wel, we vinden in Psalm 2 : „Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Zion, de berg Mijner heiligheid." Mensen, nu moet je eens even opletten. In de eerste plaats handelt God uit Zijn eeuwig welbehagen; in de tweede plaats uit Zijn verkiezende en opzoekende liefde, en in de derde plaats heeft Hij nog een Koning gezalfd over dat Zion ook! En een koning moet onderdanen hebben. Hoewel Zion veracht en verworpen is en overal de lip in opspraak brengt, ze mogen zich toch troosten, dat ze een Koning hebben. Wie is die Koning? Dat is niemand minder dan Christus Jezus, de door God Zelf over Zion gezalfde Koning! Die, daar Zion zichzelf niet kon reinigen en zalig maken, gezalfd is tot Profeet, Hogepriester en Koning. Maar inzonderheid Koning, om Zion uit de banden te verlossen en voor haar in te staan. Voor Zion in te staan? Ja. want Hij is een sterke Koning, een getrouwe Koning. De koning van Engeland laat vandaag met zijn begrafenis meer dan veertig miljoen mensen in de steek. Maar Christus is de Koning van Zijn kerk, Die hun nooit in de steek laat, zelfs niet in de dood; Die bewezen heeft Koning te zijn. Overwinnaar. Laten we hier wat nader inblikken.

Hier wordt niet alleen van Hiskia gesproken, want Hiskia is een schaduwbeeld van Christus geweest, en het leek zelfs in de tijd toen Christus ging sterven of de kerk ten onder zou gaan. Maar wat is er bewezen? Door Zijn opstanding heeft Hij getriumfeerd over dood, hel en graf als Overwinnaar. En in Hem is het Zion Gods opgestaan. Wanneer er dus gevraagd wordt: "Wie is hun Koning?" Dan mogen wij met vrijmoedigheid getuigen: "En onze Koning is van Israels God gegeven." De HEERE heeft Zion gegrond. Zij hebben een Koning, een getrouwe, onveranderlijke Koning, een Koning. Die heerst over de dood, de duivels, over alles. Want Hij zegt: "Mij is gegeven alle macht in Hemel en op aarde." Onder Zijn banier is Zion veilig.

Wat zal men dan den boden des volks antwoorden als ze vragen: „Wat is Zions wet?" Wel, mijne hoorders, er staat geschreven dat uit Zion de wet zal uitgaan en des HEEREN woord uit Jeruzalem. Welke wet? Wel, inzonderheid is de Wil en het Woord Gods hun wet. We zeiden straks nog: Zion is vaak het voorwerp van het gesprek. Zion zal dikwijls, hetzij uit bespottende, nieuwsgierigheid of belangstelling op de lippen komen. Waarom? Zij hebben onderscheiden wetten van de wereld, van de lieden welke deel in dit leven is. Waarin bestaat dat? De heiligheid zal uwen huize sierlijk zijn. Indien Gods volk wereldsgezind zou zijn, dan konden ze met heel de wereld mee. Maar ze moeten hier in het leven onderscheiden worden. Ik heb het niet over een wettische of vormelijke heiligheid. maar ik heb het over de ware Zionnieten. Ze worden kenbaar als onderdanen van een Koning, en dragen het Beeld des Konings uit. Hoe kunnen ze dat ? Wel, in Ezechiël 36 lezen we, dat wanneer Hij ze uit het land der heidenen gehaald had en in hun land gebracht, dat Hij rein water op hen spregde zodat ze rein waren; dat Hij hun een nieuw hart gaf en een nieuwe geest in het binnenste van hen. Ja. Hij zegt erbij: "Ik zal maken dat zij in Mijn inzettingen zullen wandelen en Mijn rechten onderhouden

en doen". Welke rechten en wetten? De wet der Liefde. En wat bedoelt die? De ere Gods en de kroning van Christus in handel en wandel. Dus Zion bedoelt niet eigen eer. Als mensen eigen eer bedoelen, dan onteert men God en ontroond men Christus. Welke zijn de wetten van Christus? Jezus noemt ze Zelf. Zal ik er eens één aanhalen? Hij zegt: "Leert van Mij dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart." Ik zei Zondag nog: „Ik heb een dochter, waarvan men zegt: Je kunt wel zien van wie er dat een is! Nu, mijne hoorders, dat moet in dit leven openbaar komen.

Het is geen dwangwet die de Koning oplegt, maar een wet der liefde, welke behelst dat wij Hem en Zijn Beeld gelijkvormig worden. Dus als men vraagt naar de "wetten van Zion", dan behoort het antwoord te zijn dat wij Christus gelijkvormig moeten worden. Nu, hebben jullie wel eens gelezen, dat Christus vleselijke vermaken bijwoonde? Zion woont geen Christelijke voetbalwedstrijd, concours of concert bij.

Mijn medereizigers naar de eeuwigheid! Christus heeft bewezen ernstig te zijn in Zijn leven omtrent de Waarheid en Zijn Koninkrijk!! Hij roept zondaars van de vleselijke vroomheid en de eigengerechte godsdienst om zondaars te worden voor God en Hem gelijkvormig te worden!! Laat ons dat in gedachtenis houden. Er is in onze dagen veel dat in naam christelijk is, maar er wordt heidens geleefd! Dat leert de Waarheid Gods niet! Neen. Dat de HEERE Zion gegrond heeft is op grond van Zijn Woord, hetwelk getuigt: "Zijt heilig, want Ik ben heilig."

Wat zal men dan antwoorden den boden des volks wanneer ze vragen naar het doel van hun reis en hun vaderland? Zion heeft een vaderland ook! Hun Vaderland is Jeruzalem, dat Boven is, hetwelk is ons aller Moeder. Ze zijn dus op reis. Daarom zegt Paulus in Hebreeën 11 : "Zij hebben beleden en bekend, dat zij gasten en vreemdelingen op de aarde waren." Ook Jacob zei op zijn oude dag tegen Farao : "De dagen der jaren mijner vreemdelingschappen zijn honderd en dertig jaren; weinig en kwaad zijn de dagen der jaren mijns levens geweest, en hebben niet bereikt de dagen der jaren des levens mijner vaderen in de dagen hunner vreemdelingschappen." En in Psalm 119 roept David: "Ik ben, O Heer, een vreemdeling hier beneên; laat Uw geboon op reis mij niet ontbreken." Zij hebben dus een vaderland gezocht en verwacht, en bewezen, dat de aarde hun vaderland niet was.

Als wij er hier een godsdienst op na houden die vleselijk is, och, dan hebben wij geen Vaderland te verwachten, dan is de aarde ons vermaak, evenals de dingen dezer wereld. Och, zij verlangen wel eens naar dat vaderland. Waarom ? Wel, daar behoeven ze niet meer te zondigen. O Zion ! de waarachtig van God gekenden hebben als grootste smart dat zij dagelijks ervaren een lichaam der zonde en des doods om te dragen. Zij verlangen er naar niet meer te behoeven te zondigen; zij reizen naar hun vaderland, het land der rust. O, ik hoop, dat je mij niet kwalijk neemt dat ik het zeg, maar het is deze en de voorgaande week wel gebeurd dat ik liever ingegaan was in een huis, niet met handen gemaakt, dan dat ik hier in dit huis zou komen. Er is toch hoop in mijn ziel, dat ik ook een vaderland heb. Doch het behaagde Gode niet mij uit dit leven weg te nemen. Toch mogen zij zich verkwikken, dat zij niet behoren tot deze wereld.

Waarom heeft de HEERE Zion gegrond? De grondslagen zijn niet hun werken, eigengerechtigheid, belijdenis, niet onze kerk; neen, maar de grondslag is Christus, de gekruisigde, het waarachtig Fondament, van Wie in de Catechismus geleerd wordt: "Wat is Uw enige troost, beide in het leven en sterven? Dat wij het eigendom van Christus Jezus zijn." Ja zeker, het vaste fundament Gods staat, hebbende dit zegel: De Heere kent degenen die de Zijnen zijn. Hij zal te allen tijde een kerk op aarde hebben, al is het soms dun. Hoewel Zion dun geworden is, toch zal er een Zion zijn.

Maar wat wordt er verder gezegd? Dat de HEERE Zion gegrond heeft, opdat de bedrukten Zijns volk s een toevlucht daarin hebben zouden. Wie zijn de bedrukten des volks? O, laat ons eens even indenken: Bedrukten! In Psalm 126 wordt gesproken over bedrukten, die met tranen zaaien. Bedrukt te zijn wil zoveel zeggen als: belast te wezen.

Er zijn er altijd nog, die zich niet voor Zion durven houden; die niet kunnen spotten met Zion, die niet uit blote nieuwsgierigheid komen. Een nieuwsgierige te zijn is niet altijd zo slecht.

Wij lezen van Zacheüs dat hij zo benieuwd was om Jezus te zien, en wegens zijn kleine gestalte klom hij in een vijgeboom. Maar hij kwam er anders uit dan dat hij erin geklommen was; want Christus riep hem naar beneden. Zo nieuwsgierig te zijn is niet zo kwaad.

Doch er zijn ook nog bedrukten, die zichzelf niet voor Zion kunnen houden, maar die onder hun zonden geballast gaan, wetende dat ze geen thuiskomst hebben bij God. Mensen, wien het zo vergaan is, hebben ondervonden: in de hemel geen plaats en op aarde geen steê. Met de wereld kunnen ze niet mee, met de zonden niet; bij hen is de dood en bij God hebben ze geen thuiskomst, want ze hebben een openstaande schuld. Waar kunnen ze dan terecht? Och, bij de blote godsdienst vinden ze niets; daar zeggen ze: je moet geloven. Doch zo min ze met hun handen aan de hemel kunnen reiken, kunnen ze geloven. Daar wordt hun gezegd: "Als je niet geloofd, twijfel je aan Gods genade." Maar voor hen is het onmogelijk te geloven, want ze leren kennen dat het geloof een gave Gods is, waarvan Paulus zegt, dat Christus de Beginner en Voleinder des geloofs is. Maar wat zoeken die geballasten dan? Och, ze wensen niets liever dan een burger te zijn in Zion, de stad die hier genoemd wordt, het geestelijke Jeruzalem. Dat zijn de bedrukten, die in hun zonden en ellenden, tot Hem zich ter genezing wenden. Tot Hem, en tot niemand anders. In hun ziel woont om met Gods volk te leven en te sterven. Degene, die het werkelijk ervaart wat het is om daar buiten te zijn, kan dat weten.

Ruth is met Naomi meegetrokken naar Bethlehem. Eerst stond ze op de grens van Moab en Kanaän en als Naomi dan tegen haar en Orpa zegt: "Keert weder, elk naar het huis van haar moeder", dan gaat Orpa terug. Ze weende wel, maar met haar hart zat ze in Moab. Maar wat zei Ruth? "Val mij niet tegen, dat ik u zou verlaten om van achter u weder te keren; want waar gij zult heengaan, zal ik ook heengaan, en waar gij zult vernachten, zal ik vernachten; uw volk is mijn volk, en uw God mijn God; waar gij zult sterven, zal ik sterven, en aldaar zal ik begraven worden. Alzo doe mij de HEERE, en alzo doe Hij daartoe, zo niet de dood alleen zal scheiding maken tussen mij en tussen u!" Slechts de dood kan een scheiding teweeg brengen. Die mensen moeten de wereld een scheidbrief geven en gaan zich verbinden aan Zion. Ja, wat zeg ik? Aan Zion? Om bij Gods volk bekend te worden, of zich te gaan verbinden aan een kerk? Neen, Die gaan zich verbinden aan Zion om ingelijfd te worden in de kerk van Christus. We zeiden straks nog van de bruid, dat zij haar Liefste voorstelt als de Schoonste en zegt: "Al wat aan Hem is, is gans begerlijk". Als gevolg van die beschrijving vragen de dochteren: "Waar is uw Liefste heengegaan, opdat wij Hem met u zoeken?" Kijk, dan kunnen ze samengaan.

Opdat de bedrukten Zijns volks een toevlucht daarin hebben zouden. We kunnen dat nog overbrengen, als we herinneren aan onze oude leraar, die indertijd met misschien 40-50 mensen het oude gebouw in gebruik genomen heeft, en daar begon te spreken: "De HEERE heeft Zion gegrond." Waarom? Om ellendigen en noodduftigen daar te brengen, hen een toevlucht te verschaffen, een plaats des gebeds. waarvan we vanmiddag nog spraken. We kunnen niet anders spreken over het huis des HEEREN; het is liefelijk in het Woord, liefelijk in de Sacramenten, hetgeen opwekt ten hemel en wat wij daar verwachten. Daarom, wanneer ik daaraan denk, dan wil ik niet de nadruk leggen op een mooie, nieuwe kerk. Neen, mijne hoorders, maar als er zijn, die geen plaats, geen leven hier op aarde hebben, om diegenen op te wekken en te verkondigen; "De HEERE heeft Zion gegrond, kom, ga met ons en doe als wij."

Wellicht merkt iemand op: "U zei straks, dat een mens niets aan zijn zaligheid kan doen". Dat is echt waar, en nu juist de bedrukten des volks, die niets aan hun zaligheid kunnen doen, wat gaan die dan wel doen ? Wel, die gaan het zoeken bij Hem, Die alles kan. Die Almachtig is. Christus is het fundament van Zion, en nu kunnen ze niet rusten vóórdát ze in Zion mede gebouwd zijn als levende stenen tot een geestelijk huis, tot een woonstede Gods in de Geest.

Dat geve God, ook voor ons. Christus heeft bewezen een open hart te hebben. Voor wie ? Voor farizeeën en schriftgeleerden? Neen; daar zegt Hij van: "Gij geveinsden, gij schriftgeleerden en farizeeën, wee u! Want gij zijgt de mug uit en doorzwelgt de kemel, en eet de huizen der weduwen op." Maar met wie is Hij dan wel begaan ? Wel, met tollenaren en zondaren. Is Christus het fundament van Zion, heeft Hij mede willen leven met en ontvangen degenen, waarvan men zelfs nog zeide: "Deze ontvangt de zondaars en eet met hen", dan is dat, opdat de bedrukten Zijns volks een toevlucht hebben zouden, een veilige verberging in Zions Koning.

Ik wens hier nog aan toe te voegen: Dat het dan Gode behage, Die rijk is in barmhartigheid, de in zichzelf onbekwame Zionnieten alzo te leiden dat wij met handel en wandel onze naaste voor Christus zoeken te winnen; opdat wij nog zouden zijn als die man, van wie we lezen in Zacharia, dat er zijn zouden die de slip van één Joodse man zouden grijpen en zeggen: "Wij zullen met ulieden gaan, want wij hebben gehoord dat God met ulieden is."

Ik roep het allen toe, dat de kerkdeuren hier open staan voor zondaren en tollenaren, tot wie de Wijsheid zegt: "Wie is slecht? Hij kere zich herwaarts; en tot de verstandelozen: komt!" De deuren staan open, niet alleen de deuren van dit gebouw, maar Christus breidt Zijn armen nog uit om zondaren te ontvangen. Zijn er nog zulke mensen aanwezig, die hier in dit leven geen thuis hebben? Nu, Christus nodigt ons, als Zions Koning: "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven." .

De HEERE zegene het gesprokene om Jezus' wil. AM EN.

TOESPRAAK

**Gehouden door de weleerw. Heer W. Stoop,
ouderling der gemeente**

Laten we eerst zingen het 9de vers van Psalm 72 :

De stedelingen zullen bloeien, Gelijk het malse kruid.
Zijn naam en roem zal eeuwig groeien; Ook zal eeuw in, eeuw uit,
Het nageslacht Zijn grootheid zingen, Zolang het zonlicht schijn'.
Hun zal een schat van zegeningen, In Hem, ten erfdeel zijn.

De meesten van de aanwezigen, ten minste van de mannen, weten, dat, wanneer we mannenvergadering hadden in het oude gebouw en wanneer er gesproken werd over een nieuwe kerk, er gevraagd werd, of ik met dankgebed wilde eindigen. En de meesten zullen wel eens opgemerkt hebben, dat ik nooit zo ingenomen was met een nieuwe kerk. Ik had veel bezwaren, en wel voornamelijk deze. Ik heb altijd vrees gehad, dat, wanneer we een nieuw kerkgebouw zouden hebben, het net eender zou gaan als daar, waarvan ik wel eens gehoord heb, waar de dominee eerst preekte in een oude kerk. Daar had men zegen van God, er werden mensen toegebracht en tot God bekeerd. Doch het oude gebouw werd te klein, zodat men genoodzaakt was een nieuwe kerk te bouwen. En toen kwam er een kerk, een mooie prachtige kerk. De dominee sprak evenals voorheen, maar de mensen gingen zó op in die mooie nieuwe kerk, dat de vrucht gemist werd; God gaf Zijn Geest niet. Zo doende had ik altijd ontzettende vrees voor een nieuw kerkgebouw. Ik ben vanzelf ook een mens, die van het mooie en nieuwe houdt, maar ik zit liever onder een afdak van riet met de gunst van God, dan in een mooi, nieuw gebouw, waar we Gods gunst moeten missen. Want ik geloof, dat God steeds met Zijn Geest, in mindere of meerdere mate, in ons midden heeft gewoond en gewerkt. En als ik dan dacht over een nieuwe kerk, waar we misschien alleen zouden letten op het mooie gebouw, zodat we de Geest van God zouden moeten missen ! We moeten ook de andere kant bezien, namelijk het ontstellende plaatsgebrek, dat in het nieuwe gebouw is opgeheven.

Maar we lezen in Handelingen 7: 46-49, waar Stephanus zich verantwoordt voor de Joodse Raad, dat hij zegt: "En Salomo bouwde Hem een huis. Maar de Allerhoogste woont niet in tempelen met handen gemaakt; gelijk de Profeet zegt: De hemel is Mij een troon, en de aarde een voetbank Mijner voeten. Hoedanig huis zult gij Mij bouwen? zegt de Heere; of welke is de plaats Mijner ruste?"

En dan ziende wie wij zijn, nietige schepselen, moesten wij die grote God een huis bouwen? Nu staat er ook in Jesaja: "Ik woon in de hoogte en in het heilige, en bij dien, die van een verbrijzelde en nederige geest is, opdat Ik levend make de geest der nederigen, en opdat Ik levend make het hart der verbrijzelden." Ik ben van gevoelen, dat God niet verkoren heeft steen en hout, maar behagen scheidt in een nederige en verbrijzelde geest voor God. Maar wij zijn mensen, die aanschouwen hetgeen voor ogen is. zodat ik vreesde: waar zal het belanden!

Van de andere zijde verblijdde het mij dat er een nieuw gebouw zou komen; want Zondag op Zondag zag ik de toestand, waarin we verkeerden, welke ons noodzaakte te veranderen. Daarom is mijn bede voortdurend geweest: „O God, zoudt Gij erop neer willen zien." Verleden jaar is met de bouw van dit gebouw aangevangen; het was een spot voor ieder, die deze plaats passeerde. Men rekende het wel voor: een uitgegraven gat, waar veel water in stond en staan bleef, dagen, ja, weken, zodat de gezanten van Sanballat wel konden zeggen : "Waar moeten jullie dat huis eigenlijk voor bouwen?" Ook ik verzuchtte vaak: "Waar moet dat heen ?"

Maar God heerst, zodat het gebouw er gekomen is. Nu is het echter zo, dat enerzijds kommer mijn hart vervult en anderzijds geloof dat God Zijn kerk in stand houdt en dat wij Hem behoren te dienen. En Uw werk, zegt de profeet Habakuk, O HEERE, behoud dat in het leven, in het midden der jaren; maak het bekend in het midden der jaren; In de toorn gedenk des ontfermens.

Er is menigmaal in mijn hart geweest: „0 God, ziet U er nog genadiglijk op neer." En de laatste week (ik zal het kort maken) werd ik meer geprangd dan ooit: "Waar moet het heen?" Doch ik geloof, dat Christus het Hoofd is van de Kerk, en dat Hij gedaan heeft, wat hier gedaan is. Dát geloof ik tot in het diepste van mijn hart.

Gisteren is het mij zó bang geweest! We lezen in Gods Woord van de profeet Jona: "Het wier was aan mijn hoofd gebonden." Zo gisteren ook bij mij. We waren Woensdag bij elkaar geweest in vriendschap en liefde, er werd gesproken over de milddadigheid en trouw van God, aan ons rijkelijk bewezen in de achter ons liggende jaren. Veel is er aangehaald van de prediking van onze oude, geliefde leraar Van de Boogaard; hoe hij als het ware hier het fundament der leer gelegd heeft. Ik bedoel niet, dat hij dat onmiddellijk gedaan heeft als mens. Neen, dat is het werk van God. Maar nochtans heeft hij in de middellijke weg de steen gelegd als een beginsel van leven van de ware godsdienst, die ons tot hiertoe gebracht is. Dus zodoende zaten Woensdagavond liefde en vrees bij elkander, en ziedaar....., een van ons, die misschien ook met genoeg geluisterd heeft, moest het voor zijn Schepper afleggen en stierf nog dezelfde avond.

Door dat voorval en nog andere, was ik ontzettend bezwaard, dus waar nu heen? Totdat gisteravond laat mij dingen zijn gaan bezetten omtrent het Koninkrijk van Christus, waardoor ik zo werd ingenomen; wel voornamelijk het 9de vers van Psalm 72:

Zijn Naam en roem zal eeuwig groeien;
Ook zal eeuw in eeuw uit
Het nageslacht Zijn grootheid zingen,
Zolang het zonlicht schijnt,
Hun zal een schat van zegeningen,
In Hem ten erfdeel zijn.

Toen ben ik een poosje zó verwonderd geweest..... Want al zou hier alles liegen, dan blijft nochtans gelden: "Zijn Naam en roem zal eeuwig groeien." Ik geloof, dat dat onder ons ook nog zal zijn. Dus ben ik vannacht bijzonder verblijd geweest: "Ook zal, eeuw in, eeuw uit, het nageslacht Zijn grootheid zingen, zolang het zonlicht schijnt.

Zo ben ik teruggedleid naar onze vroegere Nederlanders, die goed en bloed hebben opgeofferd voor de ware godsdienst, in de tijd van Philips II, die tiran, die alles uitgemoord zou hebben als hij gekund had. Maar God bewees in het midden der ellende: "Zijn Naam en roem zal eeuwig groeien en bloeien". Nu hebben wij nog een gebouw, een nieuw gebouw, en kunnen opgaan onder het Woord des HEEREN, waarvoor onze vaders goed en bloed hebben gegeven. God zal wel blijven bewijzen: "Zijn Naam en roem zal eeuwig groeien en bloeien," hoe dan ook.

Want Christus staat borg voor de kerk. Als het dan zo is, wat heb ik dan nog te vrezen? Ik geloof in de almacht Gods. Daarom ook zal eeuw in eeuw uit, het nageslacht Zijn grootheid zingen. Ja, ik geloof, dat, indien God geeft dat wij met elkander mogen spreken over het werk Gods en het Koninkrijk van Christus, dat Hij dan het onderwerp van ons gesprek zal zijn en het Voorwerp onzer bewondering. Van allen, die de ogen op God slaan, wil Hij het Hoofd zijn, ook van degenen, die Hij bijeen wil voegen in Zijn Christengemeente. Dus vandaag overdacht ik, hoe we bij elkaar zouden zijn en wat God ons gegeven heeft.

Nu is het onze plicht om die grote God te erkennen en te bedanken voor Zijn liefde, aan ons nog bewezen. Daarom is er in mijn hart, om de zegen van God af te smeken en werkelijk onze ogen te slaan op die grote God. Dat Zijn Naam dan, waar het nog op deze wereld doorheen gaat, van kind tot kind voortgeplant worde. Zijn Naam waarlijk groeie en het nageslacht Zijn grootheid zinge. Zolang als de zon en de maan zullen schijnen zal Zijn Naam van kind tot kind voortgeplant worden. Dat zij zo.

TOESPRAAK

**Gehouden door de weleerw. Heer H. Hofman,
V.D.M. te Schiedam**

Ik zou een persóónlijk woord tot u willen spreken.

Ik zou een persóónlijk woord tot u willen spreken.

Het is straks met Pasen 27 jaar dat wij elkander hebben mogen leren kennen. En wij kunnen wel zeggen, dat wij uit de genade en het werk Gods en Zijn eeuwige liefde elkander hebben leren kennen. Dat is geweest in banden, in druk en noden. Want wij hadden beiden moeten aannemen wat onze geliefde (overleden) leraar Van de Boogaard predikte, dat wij nodig hadden om in Christus gevonden te worden. Daardoor zijn er banden gevallen. Wij hebben in de loop van de jaren, zowel in onze onverzoende staat als nadien, met elkander lief en leed gedeeld. God heeft mij genade, aanneming en een ambt gegeven, ook u, zodat wij uit Zijn genade nog dichter bij elkander gekomen zijn, En nu is het deze eerste keer dat wij samen zijn, in dit nieuwe gebouw, dat dit bij mij op de voorgrond treedt, daar Hij in onze gebeden aan de troon ons beantwoordt, dat Hij ons nu die eer aandoet, dat wij noch links noch rechts kunnen, en steeds in banden, kruis, nood, en lijden aan Zijn troon moeten hangen, in deze ernstvolle en schrikwekkende tijd, waarin het oordeel van God zijn doorwerking heeft, waar Van de Boogaard zo veel over gesproken en gehandeld heeft, en, eigenlijk gezegd, uit de kennis Gods van breuk en oordeel, onze gemeenschap hier en elders ook is. Als er bij ons kruis, banden, nood en lijden is, moeten wij aan Zijn troon hangen. Want dan kunnen wij niet anders: er is anders geen uitweg. En daar Hij ons nu in de loop der jaren daarin heeft beantwoord, zo zal Hij het ook verder doen, opdat wij door Zijn gunst geleid, en zegen en gerechtigheid, van God, de God onzes heils, mogen ontvangen. Nood, kruis en lijden zijn voor ons een bewaarmiddel, en het is mede ten nutte van de gemeenschap. Dat, in de eerste plaats wens ik tot u te zeggen.

Dan is er nog een tweede zaak, en dat is deze: Het was in '39 of '40, dat ik Dinsdags naar hier kwam. En dan was steeds, als de zaken en omstandigheden van onze gemeenschap mijn hart raakten, mijn deel uit Psalm 68, dat Hij een Vader was der wezen en een Richter der weduwen. Wezen en weduwen zijn toch aangewezen op de barmhartigheid? Toen gij bevestigd zijt, is dat terug gekomen. En nu spreekt zich dat weer bij mij uit. Moeten wij niet bekennen, onder alle oordeel en gericht in Nederland, dat Hij Zijn barmhartigheden grotelijks aan ons heeft bewezen, als wij bedenken hoe het hier gegaan is, en velen, toegebracht zijn in de kennis Gods? In plaats van dat de gemeenschap afgebroken is, staat er nu een gebouw, dat een zeer noodzakelijke behoefte is. Zo zien wij, dat, ook onder al de oordelen en ellenden, God niet alleen rechtvaardig maar ook barmhartig en genadig is, en Zichzelf nog bewijst in instandhouding van Zijn gemeente, en dat het Zijn wil is, dat hier op aarde nog de verkondiging van Zijn woord is, maar ook zulken, die het moeten aanhoren, ter harte nemen, en God zoeken, en die door de genade des Geestes de vrucht daarvan Leren kennen ten leven. Dat is de tweede zaak die ik wens te zeggen.

Ten derde: daar in de loop der jaren van het oude bestuur sommigen gestorven en anderen oud geworden zijn, en er nu een nieuw bestuur is, zo wens ik het bestuur toe, dat op hen, gevoelende dat gij als voorganger van zulk een grote gemeente steeds de genade Gods nodig hebt, die ernst ligge dat zij dienstbaar mogen zijn gelijk wij lezen van Aäron en Hur, die Mozes' armen ondersteunden. Als zijn armen naar boven waren, was Israëel de sterkste en moest Amalek het onderspit delven. Dat gij dan zo tezamen moogt zijn, en dat met elkander doen. Want het is hier de strijdende kerk, niet de triomferende. Dat het dan openbaar moge wezen, dat gij elkander dient in de liefde en hartelijke gemeenschap. (Paulus spreekt "Bidt voor ons") Dat het zodanig zij, dat, waar gij als voorganger het goede zoekt voor allen, het bestuur voor u en de gemeente, de gemeente voor u en het bestuur, een drievoudig snoer, en het zij een wandelen in de vreeze Gods.

Zal ik dan, sprekende, ook voor onze gemeenschap, zeker wel hun gedachten en hart vertolkt hebben, nu wil ik er dit ook nog bijvoegen.

Al zijn wij dan verblijd (want in waarheid: dat *bén* ik), nu ben ik nochtans wel zo nuchter dat ik daarbij bedenk: aan Nederlands kerkstaat is niets veranderd! Al ware het, dat nog op vele plaatsen de zuivere leer gepredikt werd, en velen toegebracht werden tot de gemeente die zalig wordt, dan blijft er nog de breuk liggen tussen Christus en Zijn gemeente. Die is niet weg te nemen; die kan alleen weggenomen worden wanneer er wederkering tot God is als natie en als kerk, daar vaderland en kerk als tweelingen uit de verdrukking zijn voortgekomen onder het Hoofd Jezus Christus, wat verworpen is op elk terrein, waardoor er een zware toorn ligt op ons land, ook op onze kerk en op elk terrein zich uitspreekt.

Laten wij dus wel bedenken: wij zijn Nederlanders. Zelfs onder de zegenende hand Gods, Die Zijn woord nog aan ons heiligt en Zich bewijst in de daden Zijner liefde, behoren wij tot die natie, die het verzondigd heeft. Dus ook wij hebben Zijn toorn en gramschap te verwachten. Wij hebben dus geen rechten, doch zijn de ondergang en verwerping waardig. Bedenken wij dat tot onze verootmoediging en trachten er onze ziel als een buit uit weg te dragen. Indien wij genade verkregen hebben, laten we met alles aan de troon van God zijn als bedelaars om genade.

Dat dan de God van alle genade ons nog te meerder samenbinde, persoonlijk als broeders en dienaars, maar ook als gemeenschap, opdat door de wereld nog gezien zou de worden, onder al de ellende die er is en woedt, dat onder Zijn zegenende hand er *één*heid gewrocht wordt, en de wereld moge bekennen: "Ziet, hoe lief zij elkander hebben". Dat Hij ons dat schenke uit genade.

Ik heb gezegd.

TOESPRAAK

**Gehouden door de weleerw. Heer A. P. Verloop,
V.D.M. te Alblasserdam**

Gij hebt geluisterd naar de bekommernis en de blijdschap over de tot stand koming van dit gebouw waarover vriend Stoop gesproken heeft, en gij hebt gehoord een persoonlijk woord van onze vriend Hofman.

Aangezien ook mij gevraagd is tot u een woord te richten, heeft dat mijn gemoed ten zeerste verblijd, om met de blijden verblijd te wezen. Doch onze blijdschap bestaat niet alleen er in dat hier ruimte gemaakt is, en gij zulk een schoon gebouw gekregen hebt. Want als ons een verlicht oog geschonken is, dan bezien wij het alles bij een ander licht dan met ons natuurlijk oog. Zo zouden wij zinnebeeldig kunnen zeggen: "wij zijn tezamen tot hier getrokken". Doch wij vinden van de Vriend van tollenaars en zondaren geschreven dat Hij zegt: "en Ik, zo wanneer Ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal hen allen tot Mij trekken". Onze blijdschap zou niet vervuld wezen als gij alleen tot een gebouw getrokken werd. Want ons geestelijk verlicht oog ziet meer dan een gebouw.

Dat wat eens gebeurd is: Christus, aan het kruis verhoogd. Als Hij allen tot Hem trekt, is dat de hoofdzaak waaruit wij verblijd zullen zijn. Hij heeft nagelaten: Uw Koninkrijk kome. Ik heb nooit in de Heilige Schrift gelezen, wij hebben het zo-even door uw voorganger niet horen verklaren, niemand heeft het ook aangeroerd, dat het Koninkrijk zou bestaan in hout of steen. De gemeenschap op Hendrik-Ido-Ambacht wens ik toe, en gij zult ook in mij een blijde vriend vinden, als gij met mij het alzo moge verstaan, dat wij tot die gekruiste Christus getrokken zullen worden. Want: Uw Koninkrijk kome, bestaat niet in: "wij horen hier in H. I. Ambacht van zoveel zegen", en het Koninkrijk bestaat niet in: "bij ons, over de rivier" daar valt zoveel zegen". Er is verklaard: niet „0 n ze" kerk, maar C h r i s t u s' kerk. Dan zien wij wat uit de verhoging van Christus vloeit; wanneer Hij tot Zich trekt de genoemde "bedrukten, armen, verslagenen, schuldigen en die in behoefte verkeren", gevende met al de eeuwige en zalige goederen ook tijdelijke goederen. En dan hebben wij reden om uw gemeenschap van harte geluk te wensen als gij het in zulk een zin verkregen hebt, dat gij uit Christus' kruisverdiensten tijdelijk goed, krijgt. Want wij maken even deze opmerking; alle mensen hebben tijdelijk goed, en wij zien dat vele mensen in dit leven vele goederen hebben, maar wij bemerken niet altijd dat zij het hebben uit Christus' verdiensten. Het strekt niet tot zaligheid. Zo is het niet alleen een gelukwens, maar zelfs, omdat ik uw vriend wens te zijn, en wij ook vriendschap van u genoten hebben, dat het ook een bede inhoudt: dat gij alzo die zegen moogt leren zien en waarderen, dat het is "om Christus' wil!". Ik wens u van harte toe, dat alzo hier het koninkrijk uitgebreid moge worden, zoals wij het zinnebeeldig voorgesteld hebben gezien in de bouw van dit gebouw. Uw vriend Stoóp heeft er wat van gezegd, dat zo als wellicht de Sanballats en Tobia's, die daar voorbijgingen en aanschouwers geweest zijn, wel gejuicht zullen hebben, nochtans Gods Koninkrijk uitgebreid mocht worden. Dan zouden wij, ook al waren wij niet hier tegenwoordig, toch verblijd zijn. Want "Uw Koninkrijk kome", zeggen wij, bestaat hierin, niet als alleen hier of elders of op een zekere plaats, maar overal, zelfs al waren het vijanden, Christus verhoogd wordt. Want Die zegt "en Ik, zo wanneer Ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal hen allen tot mij trekken". Dan zouden gij en ik er bij mogen horen. Daar bij dat kruis vinden wij geen vijanden meer, geen woord van verschil wordt daar gehoord, daar wordt geen werk gezien van hout of steen, daar zullen wij niets anders zien dan Jezus en Jezus alleen.

Draagt uw leraar aan Christus op, opdat hij niets anders heeft en doet dan prediken Jezus Christus en Die gekruisigd. Weest die arme en schuldige zondaars, die door zijn prediking en door de bediening des Heiligen Geestes tot Christus getrokken worden; dan zal Gods zegen op dit gebouw, op deze gemeente rusten, en zult gij door die prediking tot Christus getrokken worden. Want God, Die Zijn Zoon lief had, zegt er van: "die Mij eren, zal Ik eren".

Waar zullen wij Hem meer in kunnen eren dan in Christus. Onze woorden richtten wij in hoofdzaak tot u, als gemeenschap, omdat zeiden wij, er een persoonlijk woord alrede gesproken is. Doch de tijd is zeer beperkt, en wij zijn over onze tijd heen; wij geven daarom het woord nog aan een onzer vrienden. Dat God ulieden zegene en uw voorganger.

TOESPRAAK

**Gehouden door de weleerw. Heer J. Pronk,
lerend ouderling te Scheveningen.**

Hetgeen ik dan zeggen wil kan wel met een paar woorden.

Hetgeen ik dan zeggen wil kan wel met een paar woorden.

In de eerste plaats verheugt het mij, dat wij hier bij elkaar gekomen zijn. Deze avond hebben we gemerkt, dat er geen verschil is in mensen en mensen, maar wij zijn allen gevallen, afgeweken, tezamen onnut geworden. Ook tijdens de omwandeling van onze Heere Jezus Christus waren er zulke mensen, die Hij nog wel tot apostelen aanstelde. Ik heb bij mezelf opgemerkt, toen ik dit gebouw van rondom bezag: (het zal met jullie ook wel zo geweest zijn) "Jongens, jongens, wat prachtig!" Dat is hetzelfde wat de discipelen tot Christus zeiden: "Meester, zie, hoedanige stenen en hoedanige gebouwen". De Liefde Zelf uitte niet één klacht tegen Zijn discipelen. want Hij antwoordde niet: "Dat moeten jullie niet doen". Maar Hij ging met hen tegenover zitten op de berg, genaamd de Olijfberg en ging spreken over de gruwel der verwoesting. Door daarover te spreken wekte Hij de nieuwsgierigheid der discipelen op. Immers, Hij had gezegd: "Ziet gij deze gebouwen? Er zal niet één steen op de andere steen gelaten worden, die niet zal worden afgebroken." En dan vragen zij, als ze tegenover de tempel zitten: "Meester, wanneer zullen deze dingen zijn, en welk is het teken van deze dingen?" Dan horen wij Zijn woorden. Zijn lippen druipen van honing en honingzeem. Hij begint meteen te spreken over hetgeen aanstaande was. Ik zal niet alles aanhalen, want de tijd ontbreekt ons. Jezus begon het oordeel aan te kondigen aan Zijn discipelen, zeggende: "Ziet toe, dat niemand U verleide, want velen zullen komen in Mijnen Naam, zeggende: Ziet, hier is de Christus, of daar. Geloof het niet". Hij begint het oordeel over alles aan te kondigen. In hetzelfde hoofdstuk zegt Hij: "Hetgeen Ik U zeg, dat zeg Ik allen: "WAAKT!" Evenzo voorzegt Christus hun: "Als gij nu zien zult dat Jeruzalem van heirlegers omsingeld wordt, zo weet alsdan dat haar verwoesting nabij gekomen is." En verderop: "Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zo ziet omhoog en heft uw hoofden opwaarts, omdat uw verlossing nabij is."

Ook vergelijkt Jezus dat met een boom: "Wanneer nu zijn tak teder wordt en zijn blaren uitspruiten, zo weet gij, dat de zomer nabij is. Alzo ook gij, wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zo weet dat het nabij, voor de deur is." Zo noemt Jezus dat. Zijn leer is een harde leer voor de natuur van de mens. Want Jezus breekt alles af wat van de mens of menselijk is. Noemt daarom een dienstknecht van Hem, zoals uw voorganger, geen harde meester; want hij predikt de leer die aan hem zelf bevestigd is geworden. Jezus begon met het uitwendige, namelijk het tempelgebouw, en legde hen daarna het volkomen oordeel op dat aanstaande was. Doch Hij liet het niet bij opleggen, maar ging hetzelfde oordeel in, waar zij en wij in zijn. Dat kan tot troost voor ieder zijn, wiens werk afgebroken wordt. Ik hoop dat uw leraar ook maar veel al uw werken af mag breken, en u voor ogen houden, dat gij met alles, ook met dit nieuwe gebouw, niet veranderd zijt ten opzichte van God; maar dat gij in en onder het oordeel zijt, opdat gij met het hart het oordeel zult kunnen omhelzen. Hoewel het een hard feit is voor een mens, afgebroken te worden en te aanvaarden: ik ben een mens, die in de hel, in de verdoemenis behoort. Dat is zo tegen onze gevallen natuur.

Wij willen wel verhoogd, maar niet vernederd worden. Maar in de toeleiding tot Christus vernedert Hij eerst en dan verhoogt Hij. Hij doet eerst ter helle nederdalen en daarna ten hemel opklimmen. Ik wens u toe, dat de leer van Jezus ook u moge overwinnen dóór Zijn Geest; opdat wanneer de dag komt, dat de ene steen niet op de andere gelaten wordt, wij mogen zijn gelijk Christus leert: "Heft dán uwe hoofden opwaarts, omdat uw verlossing nabij is." Ik verheugde me zeer toen ik langs de weg hoorde spreken over het onderwerp van onze leraar. Want hij is al begonnen met te zeggen, dat wij niet teveel naar het gebouw moeten zien: maar dat we moeten horen en leven naar de leer, die in het oude gebouw gepreekt werd door onze overleden vriend en leraar Van de Boogaard, welke leer overeenkomt met hetgeen Jezus Zelf geleerd heeft: eerst oordeel en dan zegening, eerst vernederd, dan verhoogd

worden. Vernederd te worden is smartelijk, ik weet dat bij mezelf. Je moet maar eens alles af moeten geven, wat je door de tijd beleefd hebt. Doch wees niet kwaad; tracht het Woord Gods aan te nemen. Jezus preekte immers Zelf ook eerst oordeel en daarna verlossing, en onze vaders deden dat ook. Ik dacht, toen ik langs dit gebouw ging: Ja, onze vaders hadden er nog een toren bij staan. Dat was niet zo zeer ter versiering. Die mensen, waarvan velen nu zeggen: vroeger waren ze zo dom, hebben toch wel een bedoeling met die toren gehad. Het was het zinnebeeld, dat men onder de toorn door de kerk ingeleid moest worden. Het was dus zinnebeeldig, maar we kunnen er uit leren, hoe juist het is, dat we onder de toorn des Almachtigen door als een levend lidmaat in de Kerk van Christus ingelijfd worden. Ik wens u toe, dat gij dit gebouw hebben zult, niet om uw zaligheid te zoeken in steen en hout en tempelgebouwen; maar dat gij het oordeel Gods er in aan moogt nemen. Want ook Jezus is in het oordeel geweest, waarin Hij heeft uitgedragen: Het oordeel keert vol majesteit, haast weder tot gerechtigheid. Opdat wij onze winst met de leer van Christus zullen doen, Zijn Koninkrijk mag worden uitgebreid, hetgeen ieder wel begeert, die overgegaan is in Christus. Het maakt een groot verschil of we het alleen uitdrukken of dat het ons doel is, dat Zijn Koninkrijk zou komen. Dat er dan onder u mogen zijn met wie Zijn Koninkrijk zal worden uitgebreid. Al woon ik dan ver van u, licht hoor ik het wel van de één of ander. Wij zijn blij wanneer Zion groeit en Jeruzalem gebouwd wordt, zodat we de eer bij Hem zouden zoeken en kronen, Die onze nabestaande is: vlees van ons vlees geworden en been van ons gebeente, Die nu gezeten is als Hoofd van Zijn ganse Christengemeente. Daar plukken wij nog de vruchten van en genieten van Hem de zegeningen, daar Hij door Zijn kracht Gods volk in stand houdt. Wat zal ik hier nog aan toevoegen? Dat God Almachtig u en uw leraar zegene tot in eeuwigheid. Dat zij zo. Amen.

SLOTWOORD

**Gehouden door de Weleerw. G. v.d. Breevaart,
V.D.M. te H. I. Ambacht.**

Ik spreek een persoonlijk woord tot mijn vriend Stoop, mede bevestigd ouderling der gemeente.

Wij hebben in de afgelopen jaren veel met elkaar gesproken en gehandeld, soms ook samen leed gedragen en ook uitkomst met elkaar gedeeld. Ik hoop, dat deze dag, elk in zijn ambt, ons nader aan elkander verbinden mag en wij nader aan God verbonden worden. We hebben Zondag nog gezegd: "Laat ons onze handen en harten opheffen, wij, die niet anders hebben dan een zondig hart en lege handen, tot God, Die ons vervullen kan en Alles zal zijn in allen." Dat Hij ons dan verbindt met rechte liefde en trouw tot de gezegende dag, de dag Zijner toekomst, wanneer de Heere Jezus Christus op de wolken verschijnen zal om tot Zich te vergaderen allen, die in Hem gekend zijn.

Verder ook een woord van dank tot de kerkbesturen, voor uw tegenwoordigheid en voor het gesprokene. Ik wens, dat God ons geve één hart en één ziel, één te zijn in geest en leven, één in daad en woord, één in 't rijk der klanken, één om God te danken, één in 't loonakkoord. Eén zij ons lied: Hij alles en wij niets.

Verder een woord tot de hele gemeente. Paulus roept op een plaats: "Broeders, bidt voor ons". Ik bid u, draag mij verder in mijn gebreken, vergeef mij mijn zwakheden en verdraag mij daarin. Roep voor mij tot God zonder ophouden en dat wij dat voor elkander doen mogen. In het bijzonder het bestuur, dat nu zijn gehele kracht zal moeten geven: och, bidt tot God dat gij die kracht uit Hem moogt krijgen, want het is Isrels God, Die krachten geeft, van Wie al het volk zijn sterkte heeft. Dat wij geen kerkje zouden spelen, want daar hebben wij, noch de gemeenschap, noch God iets aan. Maar dat in ons wone : Uw Koninkrijk kome toch, O Heer.

Koster, dat gij u bewust moogt zijn, dat we ons hier bevinden op de plaats des gebeds. Ik wens u toe, dat u bij het openen van de deur eerst uw knieën mag buigen, wetende, dat de deur der genade nog openstaat. Dat ge uw werk in liefde moogt doen.

Ook de organisten; houdt in gedachten dat uw werk de dienst des HEEREN betreft. Wij zitten om geen stukje muziek verlegen. De mooiste muziek is het evangelie. God geve u in uw jeugdig leven de schoonste muziek te leren kennen, dat is de prediking der zaligheid. Wat gij doet, doet dat in de dienst des HEEREN.

Beëindigen we deze dag met Gode en den Lamme de eer, de lof, de prijs en de dank toe te brengen. Wij zijn geringer dan al deze weldadigheden en trouw, die God aan ons bewezen heeft. Dat ons aller bede zij :

"Uw Koninkrijk koom' toch, O Heer, Ai, werp de troon des satans neer. Regeer ons door Uw Geest en Woord. Uw lof word' eens alom gehoord. En d' aarde met Uw vrees vervuld, totdat G' Uw Rijk volmaken zult."

Opdat eens, in de dag der dagen, mijn medereizigers naar de eeuwigheid, de bediening des Woords niet tegen ons zal getuigen; maar dat het ons leide tot zaligheid onzer zielen en toen voor-bereiding voor die grote dag der eeuwigheid.

Wij wensen dan deze dag te besluiten door met elkander te zingen het 10de vers van Psalm 68 :

Geloofd zij God met diepst ontzag;
Hij overlaadt ons, dag aan dag,
Met Zijne gunstbewijzen.
Die God is onze zaligheid;
Wie zou die Hoogste Majesteit

Dan niet met eerbied prijzen?
Die God is ons een God van heil;
Hij schenkt, uit goedheid zonder peil,
Ons 't eeuwig, zalig leven;
Hij kan, en wil. en zal in nood,
Zelfs bij het naad'ren van de dood,
Volkomen uitkomst geven.

Gaat voorts heen in vrede, en ontvangt de zegen des HEEREN:
De HEERE zegene u en behoede u !
De HEERE doe Zijn Aangezicht over u lichten en zij u genadig!
De HEERE ver heffe Zijn Aangezicht over u en geve u vrede!
Am e n.